

Κείμενο

[Η ομαδικότητα στο Διαδίκτυο]

Όταν ο Αμερικανός κοινωνιολόγος Erving Goffman έγραφε το περίφημο βιβλίο του *Η παρουσίαση του εαυτού στην καθημερινή ζωή*, δεν είχε προφανώς ιδέα για το τι θα γινόταν μετά από αρκετές δεκαετίες με το Facebook¹ και τους άλλους ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης ή τα πάσης φύσεως παιχνίδια στο Διαδίκτυο, στα οποία ο κάθε παίκτης αναλαμβάνει έναν ρόλο ή κατασκευάζει έναν «άλλο» **φανταστικό εαυτό**, προκειμένου να επικοινωνεί με τους εξίσου φανταστικούς συμπαίκτες του, οι οποίοι είναι εντελώς άγνωστοι μεταξύ τους.

Όμως, αυτό που προσπαθούσε να περιγράψει ο Erving Goffman χτίζοντας τις βάσεις μιας από τις σημαντικότερες θεωρίες της σύγχρονης κοινωνιολογίας είναι το πώς ο καθένας από εμάς ανακαλύπτει διαρκώς τη σχέση του με τον (κοινωνικό) εαυτό του με την επικοινωνία σε διάφορες **καταστάσεις της καθημερινότητας**: στο σπίτι, στο σχολείο, στη δουλειά, σε ένα μαγαζί στο οποίο πηγαίνει, για να ψωνίσει, στον γιατρό, στον δρόμο κ.λπ.. Έδειχνε δηλαδή την κοινωνία σαν μια τεράστια θεατρική σκηνή, στην οποία ο καθένας σκηνοθετεί αενάως² τον εαυτό του, σύμφωνα με αυτά που έχει μάθει να περιμένει από τους άλλους και σύμφωνα με αυτά που εκείνοι υποτίθεται ότι θα περίμεναν από τον ίδιο.

Καθημερινά βρισκόμαστε ακριβώς στο πεδίο της άμεσης διαπροσωπικής επικοινωνίας. Έτσι, **βιώνονται** και σφυρηλατούνται οι έννοιες του δεσμού και της ομαδικότητας, ενώ η πραγματικότητα για τον εαυτό και η πραγματικότητα του εαυτού ορίζονται και οριοθετούνται κατ' εξοχήν από τη φυσική παρουσία των άλλων, η οποία επιτρέπει και στη φαντασία να τους φαντάζεται όπως τους φαντάζεται. Όμως, η φυσική τους παρουσία είναι εκείνη που συγκρατεί ταυτόχρονα και τη φαντασία, προσφέροντάς τους τη δυνατότητα για έναν απαραίτητο **έλεγχο** της πραγματικότητας.

Ωστόσο, στο διαδίκτυο αυτός ο έλεγχος της πραγματικότητας, όταν δεν απουσιάζει, είναι περιορισμένος ή στρεβλός. Γιατί ο κάθε χρήστης έχει τη δυνατότητα να επιλέγει έναν φανταστικό εαυτό και να τον διατηρεί ή να τον αλλάζει κατά βούληση, να τον εισάγει ή να τον αποσύρει όποτε θέλει, να προβαίνει σε ενέργειες ή να τις

---

¹ Facebook: ιστοχώρος κοινωνικής δικτύωσης που λειτουργεί από το 2004. Οι χρήστες μπορούν να επικοινωνούν μέσω μηνυμάτων με τους διαδικτυακούς φίλους τους και να τους ειδοποιούν όταν ανανεώνουν τα κείμενα, πληροφορίες κ.λπ. που δημοσιεύουν.

² αενάως: ασταμάτητα, αδιάκοπα.

ακυρώνει στα διάφορα παιχνίδια, χωρίς εμπόδια αλλά και χωρίς επιπτώσεις στην πραγματική του ζωή. Επίσης, μπορεί να επινοεί τους άλλους, να τους μετακινεί ή να τους «σβήνει» (μόνο από το ίδιο το διαδίκτυο δεν μπορεί τίποτε να σβήσει). Τέλος, έχει τη δυνατότητα να κάνει «φιλίες» με άτομα που, αν τα γνώριζε και τον γνώριζαν, πιθανώς να μην τον έκαναν φίλο ή ο ίδιος να μην συναναστρεφόταν με αυτά.

Από το άλλο μέρος, το διαδίκτυο δίνει και τη δυνατότητα, ιδιαίτερα σε άτομα απομονωμένα κοινωνικά ή με δυσκολίες στην πρώτη επαφή, για γνωριμίες που συχνά μπορεί να επηρεάζουν την πραγματική ζωή. Υπάρχουν **αληθινές φιλίες**, ερωτικοί δεσμοί, ακόμη και γάμοι που ξεκίνησαν από το διαδίκτυο. Ωστόσο, είναι γεγονός ότι η διαδικτυακή ομαδικότητα είναι πολύ διαφορετική από την άμεσα διαπροσωπική. Είναι πιο αδέσμευτη και χαλαρή, περισσότερο εγωκεντρική και λιγότερο υποταγμένη στους περιορισμούς των αποστάσεων, του χρόνου, της ταυτότητας και της ετερότητας, άρα και της πραγματικότητας. Τα διάφορα fora³ αποτελούν τα κατ' εξοχήν πρότυπά της.

Φαίνεται λοιπόν ότι σε έναν κόσμο ο οποίος σε επίπεδο κοινωνικών σχέσεων χαρακτηρίζεται από έλλειψη ή δυσκολία ουσιαστικής επικοινωνίας, απομόνωση και μοναξιά, το διαδικτυακό σύμπαν – όπως στο κοντινό παρελθόν η τηλεόραση – προσφέρει ίσως μια διέξοδο, παρά τις ενστάσεις για τα όποια αρνητικά σημεία του.

Κλ. Ναυρίδης, εφ. *Το Βήμα*, 05.03.2010 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Να εξηγήσετε την άποψη που διατυπώνει ο αρθρογράφος στο απόσπασμα: «σε έναν κόσμο ο οποίος [...] χαρακτηρίζεται από έλλειψη ή δυσκολία ουσιαστικής επικοινωνίας, απομόνωση και μοναξιά, το διαδικτυακό σύμπαν... προσφέρει ίσως μια διέξοδο» (60-80 λέξεις).

---

³ Forum-fora: (λατινική λέξη): χώρος οργανωμένων, ανοιχτών, δημοσίων συναντήσεων. Συναντώνται πλέον και σε «ηλεκτρονική μορφή» για ανταλλαγή απόψεων πάνω σε κάθε είδους θέμα.

(μονάδες 10)

- B2.** Ποια είναι η συλλογιστική πορεία (επαγωγική ή παραγωγική) που ακολουθεί ο αρθρογράφος στην τέταρτη παράγραφο (Ωστόσο... με αυτά) του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 5)

Γ. (Μονάδες 15)

- Γ1.** Να συντάξετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων, χρησιμοποιώντας τις λέξεις/φράσεις του κειμένου με **έντονη γραφή: φανταστικό εαυτό, καταστάσεις της καθημερινότητας, βιώνονται, έλεγχο, αληθινές φιλίες**. (Μπορείτε να διαφοροποιήσετε τους γραμματικούς τύπους ως προς την πτώση, τον αριθμό, το γένος, το πρόσωπο κλπ.)

(μονάδες 10)

- Γ2.α.** «Όμως, αυτό που προσπαθούσε να περιγράψει ο Erving Goffman χτίζοντας τις βάσεις μιας από τις σημαντικότερες θεωρίες της σύγχρονης κοινωνιολογίας ...»:

Να δηλώσετε αν η χρήση της γλώσσας στην παραπάνω πρόταση είναι κυριολεκτική/δηλωτική ή μεταφορική/συνυποδηλωτική.

(μονάδες 2)

- Γ2.β.** Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)